

IRENA GRUCHAŁA¹

KATALOGOWANIE FILMÓW

Przedmiotem niniejszego opracowania jest opis bibliograficzny filmu, który powinien być zgodny z postanowieniami normy zatytułowanej *Opis bibliograficzny. Filmy* (PN-N-01152-12:1994). Przypomnijmy, że przestrzeganie reguł ustalonych w normie nie jest obowiązkowe, jednak w dobie powszechnej automatyzacji katalogów i możliwości przejmowania gotowych opisów dokumentów z innych baz konieczne staje się stosowanie tych samych zasad opisu bibliograficznego i doboru do niego haseł, aby lokalne katalogi bibliotek stanowiły jednorodny zbiór danych ułatwiający ich wyszukiwanie.

Wspomniana wyżej norma wprowadza liczne określenia porządkujące słownictwo z tej dziedziny, przede wszystkim definiuje film jako „sekwencyjny zapis obrazów z dźwiękiem lub bez, które odtwarzane w sposób właściwy dla danej postaci filmu daje wrażenie obrazów ruchomych” [s. 1]. Natomiast *cykl filmowy* to grupa odrębnych filmów związanych wspólnym tytułem całości i tematyką; każdy z filmów należących do cyklu posiada z reguły swój indywidualny tytuł. *Film wieloczęściowy (film seryjny, serial)* to jeden film podzie-

¹ Absolwentka filologii polskiej UJ, absolwentka Studium Podyplomowego Informacji Naukowej BIN UJ, specjalista w zakresie opisów dokumentów. Prowadzi badania w zakresie: ujednocnianie danych w rekordzie bibliograficznym. Udział w gremiach: Grupa ds. ujednocniania katalogowania powołana przez Centrum Formatów i Kartotek Haseł Wzorcowych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

lony na części (odcinki); poszczególne części mogą mieć indywidualne tytuły i/lub kolejną numerację.

Norma podaje również określenia filmu ze względu na sposób utrwalenia obrazu, np.: *film na taśmie światłoczułej* to film zarejestrowany na błonie światłoczułej, opatrzony lub nie magnetyczną lub optyczną ścieżką dźwiękową, przeznaczony do odtwarzania za pomocą projekcji; *kaseta wizyjna* to taśma magnetowidowa z zapisem obrazu, dźwiękiem lub bez, umocowana i zamknięta w obudowie; *płyta wizyjna* to krążek z tworzywa sztucznego lub innego materiału z zapisem obrazu z dźwiękiem lub bez przeznaczony do odtwarzania za pomocą odbiornika telewizyjnego.

Od daty ustanowienia normy upłynęło szereg lat, w tym czasie bardzo rozwinęły się techniki utrwalania obrazu i dźwięku. Kasetę wideo zastępuje płyta DVD, na której rejestruje się bezpośrednio obraz i zaraz po nagraniu można go obejrzeć na odtwarzaczu DVD. Powszechną praktyką staje się dołączanie do gazet filmów zapisywanych w systemie Video CD (VCD i SVCD). Pojawiły się także nowe narzędzia odtwarzania filmów, tych zagadnień, ze zrozumiałych względów, w normie nie omówiono, dlatego w dalszej części niniejszego opracowania podaje się kilka przykładów katalogowania filmów utrwalonych na nowoczesnych nośnikach.

W normie ustalono, że przedmiotem opisu może być:

- a) film jednoczęściowy,
- b) film wieloczęściowy: całość, jedna lub kilka części (odcinków),
- c) niesamoistna część filmu jednoczęściowego, nowela filmowa, fragment filmu.

W zależności od rodzaju jednostki opisu wybiera się odpowiednią jego budowę. Norma przedstawia wiele wzorów budowy opisu, z których do niniejszego opracowania wybrano kilka najczęściej stosowanych.

Poniżej zamieszczono tablicę zawierającą wykaz: elementów opisu pogrupowanych w strefy oznaczone numerycznie, znaków umownych poprzedzających strefy i elementy w ich obrębie.

Numer strefy i jej nazwa	Znak umowny	Elementy opisu
1 Strefa tytułu i oznaczenia odpowiedzialności	[] = : / ;	Tytuł właściwy Określenie typu dokumentu Tytuł równoległy <i>Dodatek do tytułu</i> Pierwsze oznaczenie odpowiedzialności Następne oznaczenie odpowiedzialności
2 Strefa wersji	– /	Oznaczenie wersji Pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania
4 Strefa publikacji, dystrybucji i produkcji	. – : , (: ,)	<i>Miejsce wydania/dystrybucji</i> <i>Nazwa wydawcy/dystrybutora</i> <i>Data wydania/dystrybucji</i> Miejsce produkcji/sporzędzenia kopii Nazwa producenta/sporzędzającego kopię Data produkcji/sporzędzenia kopii
5 Strefa opisu fizycznego	. – : ; +	Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) <i>Inne cechy fizyczne</i> <i>Wymiary</i> <i>Oznaczenie dokumentu towarzyszącego</i>
6 Strefa cyklu (serii)	– (= :)	<i>Tytuł właściwy cyklu</i> Równoległy tytuł cyklu Dodatek do tytułu cyklu
7 Strefa uwag	. -	<i>Uwagi</i>
8 Strefa sposobu uzyskania filmu	. -	Sposób uzyskania filmu i/lub cena

W zależności od przeznaczenia opisu można stosować pierwszy lub drugi stopień szczegółowości. Pierwszy stopień szczegółowości obejmuje elementy niezbędne do identyfikacji filmu, czyli obowiązkowe; w powyższej tabeli zostały wydrukowane pogrubioną czcionką. W katalogach bibliotecznych na ogół opisy sporządza się według drugiego stopnia szczegółowości, który obejmuje elementy obowiązkowe i zalecane, wydrukowane pochyloną czcionką. Trzeci stopień szczegółowości stosuje się, np. w bibliografii narodowej.

Podstawę opisu powinien stanowić opisywany film, a dane do opisu należy czerpać z następujących źródeł w poniższej kolejności:

- a) z napisów tytułowych,
- b) z innych napisów tekstowych,
- c) z informacji dźwiękowej,
- d) z etykiety na opakowaniu,
- e) z materiałów tekstowych związanych z filmem,
- f) z innych źródeł spoza filmu.

W normie podano szereg zasad wypełniania poszczególnych stref; w tym opracowaniu przedstawia się najważniejsze z nich wraz z przykładami.

Strefa 1

Tytuł właściwy przejmuję się w formie występującej w napisach tytułowych filmu lub innym wybranym źródle danych. Jeżeli napisy tytułowe lub inne wybrane źródło danych zawierają dwa lub więcej tytułów wyrażonych w jednym języku i alfabecie, jako tytuł właściwy należy przejąć tytuł pierwszy. Jeżeli jednak dalszy tytuł jest wyróżniony w jakikolwiek sposób jako najważniejszy, należy tytuł wyróżniony przejmować jako właściwy. Spośród tytułów wyrażonych w dwóch lub więcej językach i/lub alfabetach jako tytuł właściwy należy przejmować tytuł w języku i/lub alfabecie całego filmu. Jeżeli tego kryterium nie da się zastosować, przejmuję się tytuł wyróżniony typograficznie jako najważniejszy lub – w przypadku braku takiego wyróżnienia – tytuł pierwszy. Pozostałe tytuły traktuje się jako równoległe.

Określenie typu dokumentu [Film] można podawać bezpośrednio po tytule właściwym jeżeli opis filmu przeznaczony jest do zbioru informacji zawierającego opisy różnych typów dokumentów.

Picasso [Film] : twórca i niszczyciel

Tytuł równoległy należy przejmować w formie podanej w napisach tytułowych opisywanego filmu lub innym wybranym źródle danych. W opisach pierwszego stopnia szczegółowości podaje się obowiązkowo jako tytuł równoległy – tytuł w języku polskim, jeżeli występuje w napisach tytułowych, tekstowych lub dźwięku. W opisach drugiego stopnia szczegółowości należy podawać:

- tytuł oryginału, jeżeli występuje poza napisami tytułowymi, a jako właściwy został podany tytuł w innym języku;
- wszystkie tytuły w językach producentów filmu powstałego w wyniku koprodukcji międzynarodowej, o ile tytuły te występują w wybranym źródle danych.

Tytuły równoległe występujące poza źródłem uznanym za podstawowe umieszcza się w strefie uwag.

W oznaczeniu odpowiedzialności na pierwszym miejscu podaje się nazwę osoby lub ciała zbiorowego odpowiedzialnych za intelektualną i artystyczną zawartość filmu, tzn. reżysera, realizatora lub redaktora filmu. W opisach drugiego stopnia szczegółowości podaje się także nazwy pozostałych osób lub ciał zbiorowych występujących w napisach tytułowych w zależności od rodzaju filmu i przeznaczenia opisu. W strefie pierwszej nie podaje się oznaczeń odpowiedzialności pochodzących spoza napisów tytułowych filmu; można je podać w strefie uwag.

Nazwy osób i ciał zbiorowych wraz z określeniem ich udziału w realizacji filmu należy przejmować w formie w jakiej występują w opisywanym filmie. Określenia funkcji należy skracać według PN-85/N-01158. Nazwy osób lub ciał zbiorowych spełniających zróżnicowane funkcje należy podawać w odrębnych oznaczeniach odpowiedzialności. W jednym oznaczeniu odpowiedzialności wymienia się najwyżej trzy nazwy, jeżeli jest ich więcej przejmuje się nazwą pierwszą, zaznaczając pominięcie pozostałych skrótem „[et al.]”.

Błękitne / reż. Edward Skórzewski
Rok spokojnego słońca / reż. i scen. Krzysztof Zanussi
Wejście smoka / reż. Robert Clouse ; scen. Michael Allin ; zdj.
Gilbert Hubbs ; w roli głównej Bruce Lee
Wojna i pokój = Wojna i mir / reż. Sergiej Bondarczuk ; scen.
Sergiej Bondarczuk, Wasilij Sołowiow ; zdj. Anatolij Petrycki
Polska Kronika Filmowa : chwila wspomnień

Filmy jednoczęściowe składające się z kilku utworów (nowel filmowych) pod wspólnym tytułem opisuje się pod tym tytułem traktując go jako właściwy. Tytuły poszczególnych utworów podaje się w strefie uwag.

Eroica / reż. Andrzej Munk
w strefie uwag: Zawiera: Scherzo alla Polacca ; Ostinato-Lugubre

Strefa 2

Jako oznaczenie wersji podaje się określenia: języka (wersja oryginalna i obcojęzyczna), czasu projekcji (wersja pełna i skrócona), potrzeb handlowych i eksportowych (wersja krajowa i eksportowa), sposobu rozpowszechniania (wersja kinowa i telewizyjna) oraz numeru kolejnego danej wersji.

- 2 wersja polska
- Wersja skrócona
- Wersja eksportowa
- Wersja telewizyjna

Strefa 4

Strefa ta zawiera informacje dotyczące opublikowania, dystrybucji i sporządzenia kopii filmu. Informacje te przejmują się z opisywanego filmu, dane pochodzące spoza filmu ujmują się w nawiasy kwadratowe.

Na pierwszym miejscu podaje się nazwę miejscowości będącej siedzibą wydawcy. Jeżeli w filmie brak nazwy miejsca wydania, przyjmuje się jedno z poniższych rozwiązań, zachowując następującą kolejność:

- przejmuje się nazwę miejsca dystrybucji,

- podaje się w nawiasach kwadratowych nazwę miejsca wydania, ustaloną na podstawie źródeł spoza opisywanego filmu,
- podaje się w nawiasach kwadratowych nazwę przypuszczalnego miejsca produkcji uzupełnioną znakiem zapytania,
- w przypadku filmów wydanych za granicą przejmuje się nazwę państwa lub innego obszaru, albo podaje się w nawiasach kwadratowych nazwę ustaloną lub przypuszczalną,
- przejmuje się nazwę miejsca sporządzenia kopii, zaznaczając jednocześnie brak nazwy miejsca wydania skrótem „[S.l.]”.

Nazwę miejsca wydania podaje się w mianowniku. Nazwę niepełną, błędną, mało znaną lub obecnie nieużywaną można uzupełnić nazwą stanu, kraju, nazwą poprawną, nazwą obecną itp. Jeżeli uzupełnienia pochodzą spoza filmu, należy je ująć w nawiasy kwadratowe; jeżeli występują w opisywanym filmie, należy je umieścić w nawiasach okrągłych.

W przypadku występowania dwóch miejsc wydania odnoszących się do tego samego wydawcy, do opisu przejmuje się nazwy obu miejsc rozdzielając je średnikiem. Jeżeli w filmie wymieniono więcej niż dwa miejsca wydania, należy przejąć nazwę wyróżnioną typograficznie jako najważniejszą, a jeśli brak wyróżnienia, podać nazwę pierwszą. Pominięcie pozostałych miejsc produkcji zaznacza się skrótem „[etc.]”.

W opisie filmów rozpowszechnianych w Polsce jako miejsce dystrybucji wymienia się miasto. W przypadku dystrybutora zagranicznego wymienia się kraj i ewentualnie miasto.

Nazwę wydawcy przejmuje się z napisów tytułowych lub innego źródła danych w pełnym brzmieniu. Jeżeli w filmie brak nazwy wydawcy, to należy przejąć do opisu, zachowując następującą kolejność: nazwę dystrybutora, nazwę sporządzającego kopię, jeśli spełnia on również funkcję wydawcy. Jeśli tych informacji brak, podaje się skrót „[s.n.]”.

Jeżeli w filmie brak roku wydania, podaje się z odpowiednim wyjaśnieniem jedną z dat wybraną w następującej kolejności:

- rok dystrybucji,
 - rok copyright,
 - rok produkcji ustalony przez opisującego,
 - rok przybliżony lub przypuszczalny.
-
- Warszawa : Centrala Wynajmu Filmów, 1971
 - Gdynia : Video Rondo, 1991
 - Hollywood : Warner Bros ; Hong-Kong : Concord Productions, 1992.
 - Moskwa : Mosfilm, 1965-1967
 - Kraków : [s.n., ca 1996]

Miejsce produkcji/sporzządzenia kopii podaje się, jeżeli nie jest znane miejsce wydania ani dystrybucji. Nazwę producenta/sporzządzającego kopię podaje się, jeżeli wydawca ani dystrybutor nie jest znany, np. w przypadku filmów archiwalnych.

Datę sporządzenia kopii podaje się, jeżeli jest odmienna od daty wydania.

Strefa 5

W tej strefie podaje się określenie postaci filmu poprzedzone liczbą jednostek fizycznych, z których składa się opisywany film, stosując odpowiednie skróty:

- a) rolka filmu światł. = rolka filmu na taśmie światłoczułej,
- b) rolka magwid. = rolka magnetowidowa,
- c) kas. wiz. = kasetka wizyjna (wideo-kasetka),
- d) płyt. wiz. = płyta wizyjna (wideo-płyta).

W przypadku opisywania postaci filmu o znanej nazwie handlowej, należy nazwę tę podać w nawiasach kwadratowych, jeżeli nazwa ta łączy się ze specjalnym sposobem odtwarzania.

- 3 rolki filmu światł.
- 1 kas. wiz. [Philips]

Następnie należy podać czas odtwarzania filmu w minutach. Jeżeli ten czas jest krótszy niż 5 min., to należy go podać w minutach i sekundach.

- 12 rolek filmu światł. (115 min)
- 1 rolka filmu światł. (4 min 30 s)
- 1 zwój magwid. [Quadruplex] (ok. 75 min)
- 2 zwoje magwid. [Ampex] 7003 (150 min)

Inne cechy fizyczne opisywanego filmu podaje się w formie skróconej, oddzielając poszczególne elementy przecinkami i zachowując następującą kolejność:

- a) format klatki filmowej i wymagania specjalne dotyczące projekcji, np. panorama, kaszeta, anamorfoza, projekcja z kilku projektorów, projekcja na kilka ekranów itp.,
- b) charakterystyka dźwiękowa: film niemy (niemy), film dźwiękowy (dzw.),
- c) kolor filmu: film czarno-biały (cz.-b) film kolorowy (kolor.),
- d) szybkość projekcji: klatki na sekundę (kl/sek),
- e) szybkość obrotowa płyty: obroty na minutę (obr/min).
 - . – 10 rolek filmu światł. (92 min) : panorama, dzw., cz.-b., 24 kl/sek
 - . – 2 kas. wiz. (40 min) : dzw., kolor. i cz.-b., 25 kl/sek

Wymiary podaje się zależnie od postaci filmu:

- a) dla filmu na taśmie światłoczułej – szerokość filmu w mm; w przypadku taśmy 8 mm należy podać, czy jest to standard, czy super,
- b) zwój magnetowidowy i kaseta wizyjna – szerokość taśmy magnetycznej w mm,
- c) płyta wizyjna – średnica płyty w cm.

Oznaczenie dokumentu towarzyszącego

+ lista dialogowa w języku polskim

+ dźwięk międzynarodowy : 2 zwoje dzw. (20 min, 22 min)

Strefa 6

W tej strefie podaje się tytuł serii, cyklu lub tytuł wspólny filmu wieloczęściowego. Zapisuje się go w formie występującej w napisach tytułowych opisywanego filmu lub innym wybranym źródle danych.

- . – (Filmy Hanna-Barbera)
- . – (Dookoła Świata)
- . – (Ballada o Januszku ; odc. 8)

Strefa 7

W strefie uwag podaje się dodatkowe informacje uznane za ważne, jeżeli przepisy nie pozwalają włączyć ich do innych stref opisu lub dopuszczają przeniesienie do strefy uwag.

- . – Piosenki w jęz. francuskim
- . – Wg noweli Josepha Conrada
- . – Tyt. właściwy z etykiety na pudełku
- . – Konsultacja: Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce
- . – System barwny SECAM
- . – Kopia wzorcowa

Opis filmu jednoczęściowego

Wzór A

<p>Tytuł właściwy = tytuł równoległy : dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności ; następne oznaczenie odpowiedzialności. – Oznaczenie wersji. Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji (Miejsce produkcji). – Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) : inne cechy fizyczne ; wymiary+ oznaczenie dokumentu towarzyszącego. (Tytuł właściwy cyklu). Uwagi</p>	

Przykład 1

The Passion of the Christ / directed by Mel Gibson. – Wersja oryginalna z napisami polskimi. Warszawa : Monolith Video, 2004. – 1 kas. wiz. (122 min) : dżw., kolor. Tyt. równol. z etykiety na opakowaniu: Pasja

hasło dodatkowe: Gibson, Mel. Reż.

Przykład dotyczy filmu, który zyskał znaczną popularność w Polsce i na świecie. Film ten rozpowszechniano u nas w wersji oryginalnej, dlatego tytuł właściwy filmu oraz określenia rodzaju współpracy przed nazwami osób podano w języku angielskim. Dane te przejęto z napisów tytułowych filmu, które w tym przypadku występują na jego końcu.

Tytuł równoległy przejęto z etykiety na opakowaniu.

W strefie publikacji, dystrybucji i produkcji podano informacje związane z dystrybucją filmu.

Tak sporządzony opis filmu wraz z dobranym hasłem powinien stanowić pozycję w katalogu alfabetycznym. Norma pt. *Opis bibliograficzny. Filmy* nie uwzględnia zagadnień wyboru i formy hasła, dlatego ze względów praktycznych należy wspomnieć, jak opis bibliograficzny filmu funkcjonuje w katalogu tradycyjnym tworzonym według zasad międzynarodowych, który powinien zawierać trzy typy pozycji: główne, dodatkowe i odsyłacze. Pozycja główna zawiera opis bibliograficzny poprzedzony hasłem głównym. W pozycji dodatkowej opis bibliograficzny poprzedza się hasłem dodatkowym. Hasłem głównym i dodatkowym opisu bibliograficznego może być hasło osobowe, korporatywne oraz tytułowe, dlatego w tych normach należy szukać wskazówek, jak dobrać hasło lub hasła do opisu filmu.

Norma zatytułowana *Hasło opisu bibliograficznego. Hasło osobowe* (PN-N-01229:2002) zawiera *Załącznik C (informacyjny)*, który przedstawia m.in. dobór haseł osobowych do opisu bibliograficznego dokumentów filmowych. Z niego dowiadujemy się, że opis biblio-

graficzny filmu nie posiada hasła głównego, czyli pozycja główna w katalogu szeregowana jest według tytułu właściwego. Pozycję dodatkową w katalogu alfabetycznym tworzy się pod hasłem dodatkowym, przy którym dodaje się określenie rodzaju współpracy. Poniżej podano wykaz haseł dodatkowych dla osób pełniących różne funkcje przy powstawaniu filmu oraz określenia (lub jego skrót) rodzaju współpracy:

Aktor	Aktor
Animator	Animator
Autor dialogów	Dialogi
Autor zdjęć	Zdj.
Dystrybutor	Dystr.
Kompozytor	Kompoz.
Konsultant	Konsult.
Montażysta	Montaż
Operator dźwięku	Dźw.
Producent	Prod.
Realizator filmu	Realiz.
Redaktor	Red.
Reżyser	Reż.
Scenarzysta	Scen.
Scenograf	Scenogr.
Twórca adaptacji	Adapt.

Wracając do omawianego opisu filmu; w tym przypadku pozycja główna w katalogu będzie umieszczona pod tytułem właściwym filmu, natomiast pozycję dodatkową można utworzyć pod hasłem dodatkowym zawierającym ujednoliconą nazwę reżysera. Tworząc pozycje dodatkowe w katalogu należy przestrzegać z góry określonych zasad, np. tworzyć je zawsze dla reżyserów filmów.

Hasło korporatywne i tytułowe stosuje się według zasad przedstawionych w normach: *Hasło opisu bibliograficznego. Hasło korporatywne* (PN-N-01230:2001) oraz *Hasło opisu bibliograficznego. Hasło tytułowe* (PN-N-01231:2001). Normy te były omawiane na łamach pisma FIDES, dlatego w tym miejscu przypomina się najważniejsze zasady, które można zastosować katalogując filmy.

Film może być opisany pod hasłem głównym zawierającym nazwę imprezy, jeżeli nazwa ta wystąpi w pierwszej strefie opisu bibliograficznego, tzn. stanowi tytuł właściwy filmu, wchodzi w jego skład lub występuje w dodatku do tytułu. Tytuł ujednoczony filmu może stanowić hasło główne, jeżeli film zawiera tekst, sceny z ksiąg świętych różnych wyznań, ksiąg liturgicznych oraz anonimów klasycznych.

Przykład 2

<p>Baba Jaga / reż. Edward Wątor ; scen. Władysław Nehrebecki ; zdj. Mieczysław Poznański. Warszawa : Centrala Wynajmu Filmów, 1971. – 1 rolka filmu światł. (8 min) : kolor. ; 35 mm. (Bajki Bolka i Lolka). Film rysunkowy. – 268 m.</p>	

Przykład 3

<p>Girl on the edge of town / directed by Mike Rhodes. ; written by Jim McGrinn. Katowice : Towarzystwo Odpowiedzialnego Rodzicielstwa, [produkcja 1980]. – 1 kas. wiz. [VHS PAL] (30 min.) : dźwięk., kolor. (Filmowa sesja edukacyjna pt. Odpowiedzialne rodzicielstwo). Tyt. równol. z etykiety na opakowaniu: Dziewczyna z przedmieścia</p>	

Opis filmu wieloczęściowego

Całość filmu wieloczęściowego, podobnie jak książkę wielotomową, można opisać metodą na jednym lub dwóch poziomach. Metodę opisu na jednym poziomie stosuje się w katalogu dla filmów skompletowanych w całości (Wzór B), metodę opisu na dwóch poziomach stosuje się nawet w przypadku, gdy nie skompletowano wszystkich części filmu (Wzór C), dopisując na drugim poziomie kolejne części filmu w miarę ich wpływu do biblioteki.

Wzór B

<p>Tytuł właściwy = tytuł równoległy : dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności ; następne oznaczenie odpowiedzialności. Oznaczenie części : tytuł części / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dotyczące części. Oznaczenie następnej części. – Oznaczenie wersji.</p> <p>Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji (Miejsce produkcji). – Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) : inne cechy fizyczne ; wymiary+ oznaczenie dokumentu towarzyszącego.</p> <p>(Tytuł właściwy cyklu).</p> <p>Uwagi</p>	

Przykład 4

<p>Akademia Pana Kleksa / reż. i scen. Krzysztof Gradowski na motywach bajki Jana Brzechwy ; w roli gł. Piotr Frączewski ; w pozost. rolach Leon Niemczyk, Bronisław Pawlik, Wiesław Michnikowski ; muz. Andrzej Korzyński ; zdj. Zygmunt Samosiuk. Cz. 1 : Tajemnica księcia Mateusza. Cz. 2 : Tajemnica Golarza Filipa.</p> <p>Gdynia : Video Rondo, 1991. – 2 kas. wiz. [Philips] (85 ; 81 min.) : dźwięk., kolor.</p>	

Wzór C

<p>Tytuł właściwy = tytuł równoległy : dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności ; następne oznaczenie odpowiedzialności. – Oznaczenie wersji.</p> <p>Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji (Miejsce produkcji). – Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) : inne cechy fizyczne ; wymiary+ oznaczenie dokumentu towarzyszącego. (Tytuł właściwy cyklu). Uwagi</p> <p>Oznaczenie części : tytuł części / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dot. części. – Oznaczenie wersji.</p> <p>Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji (Miejsce produkcji). – Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) : inne cechy fizyczne ; wymiary+ oznaczenie dokumentu towarzyszącego. (Tytuł właściwy cyklu). Uwagi Oznaczenie następnej części...</p>	

Przykład 5

<p>Akademia Pana Kleksa / reż. i scen. Krzysztof Gradowski na motywach bajki Jana Brzechwy ; w roli gł. Piotr Frączewski ; w pozost. rolach Leon Niemczyk, Bronisław Pawlik, Wiesław Michnikowski ; muz. Andrzej Korzyński ; zdj. Zygmunt Samosiuk. Gdynia : Video Rondo, 1991. – 2 kas. wiz. [Philips] : dżw., kolor.</p> <p>Cz. 1 : Tajemnica księcia Mateusza. – 1 kas. wiz. (85 min) Cz. 2 : Tajemnica Golarza Filipa. – 1 kas. wiz. (81 min)</p>	

Opis jednej części filmu wieloczęściowego

Jedną część filmu wieloczęściowego można opisać także metodą na jednym lub dwóch poziomach. Metodę opisu na jednym poziomie stosuje się najczęściej w przypadku, gdy tytuł opisywanej części jest niezależny od tytułu wspólnego wszystkich części. Indywidualne elementy opisywanej części podaje się w strefie pierwszej, tytuł wspólny i inne dane z nim związane występują w strefie cyklu (Wzór D). Opisuując jedną część filmu na dwóch poziomach należy pamiętać o pominięciu na pierwszym poziomie opisu fizycznego (Wzór E).

Wzór D

<p>Tytuł części / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dotyczące części ; następne oznaczenie odpowiedzialności dotyczące części. – Oznaczenie wersji.</p> <p>Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji (Miejsce produkcji). – Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) : inne cechy fizyczne ; wymiary+ oznaczenie dokumentu towarzyszącego.</p> <p>(Tytuł właściwy = tytuł równoległy : dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności ; następne oznaczenie odpowiedzialności ; oznaczenie części) (Tytuł właściwy cyklu).</p> <p>Uwagi</p>	

Przykład 6

<p>Prosta sprawa / reż. Henryk Bielski ; scen. i dialogi Jerzy Janicki ; zdj. Jacek Stachlewski.</p> <p>Warszawa : PRF Zespoły Filmowe, Zespół „Iluzjon”, 1987. – 3 rolki filmu światł. : niemy, kolor. ; 16 mm + 3 zwoje dżw.</p> <p>(Ballada o Januszku ; odc. 3).</p> <p>Film telewizyjny. – Kopia wzorcowa</p>	

Wzór E

<p>Tytuł właściwy = tytuł równoległy : dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności ; następne oznaczenie odpowiedzialności. – Oznaczenie wersji.</p> <p>Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji (Miejsce produkcji). (Tytuł właściwy cyklu). Uwagi</p> <p>Oznaczenie części : tytuł części / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dotyczące części. – Oznaczenie wersji.</p> <p>Miejsce dystrybucji : nazwa dystrybutora, data dystrybucji. – Określenie postaci filmu i (czas odtwarzania) : inne cechy fizyczne ; wymiary+ oznaczenie dokumentu towarzyszącego. (Tytuł właściwy cyklu). Uwagi</p>	

Przykład 7

<p>Biała broń / reż. i scen. Piotr Słowikowski ; zdj. Stanisław Ścieszko ; red. Wojciech Iwański. Warszawa : CWPiFTv POLTEL, 1987. Film telewizyjny. – Na podstawie książki Andrzeja Nadolskiego pt. „Polska broń – broń biała”. Odc. 8 : Dramat powstania – groteska pojedynków. – 3 rolki filmu światł. (87 min.) : niemy, kolor. 16 mm + 3 zwoje dżw.</p>	

W katalogu komputerowym opis bibliograficzny filmu wpisuje się w rekord bibliograficzny tworzony według odpowiedniej instrukcji. W Polsce środowisko bibliotekarzy powszechnie wykorzystuje instrukcje katalogowania w formacie MARC 21 wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Instrukcja omawiająca format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla filmu powstała w Bibliotece Jagiellońskiej i czeka na publikację. Dzięki uprzejmości autorów mogę pokazać, jak opis filmu omówionego w pierwszym przykładzie będzie wpisany w rekord bibliograficzny; pokazano zawartość pól zmiennej długości.

Przykład 8

041	1	\a ara \a lat \a heb \b pol
245	04	\a The passion of the Christ / \c directed by Mel Gibson.
246	13	\a Pasja
250		\a Wersja oryginalna z napisami polskimi.
260		\a Warszawa : \b Monolith Video, \c 2004.
300		\a 1 kas. wiz. (122 min) : \b dżw., kolor.
546		\a Dialogi w jęz. aramejskim, łac. i hebr.
700	1	\a Gibson, Mel. \e Reż.

Filmy, do których odtworzenia używa się komputera, należą do dokumentów elektronicznych, dlatego katalogując je należy wykorzystywać dwie instrukcje: pierwsza z nich została opublikowana pod tytułem *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu elektronicznego* autorstwa Krystyny Sanetry, druga, nie opublikowana, nosi tytuł: *Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla filmu* autorstwa Krystyny Sanetry i Tomasza Majki.

Poniżej podano dwa przykłady dokumentów elektronicznych o dostępie lokalnym zawierające filmy.

Przykład 9

041 0 \a pol
 245 00 \a Ojciec Święty w Wadowicach \h [Dokument elektroniczny] / \c [realiz. Mirosław Salicki].
 246 1 \i Tyt. na etykiecie: \a Jan Paweł II w Wadowicach
 256 \a Film.
 260 \a [Warszawa] : \b Media Way, \c cop. 2005
 300 \a 1 dysk optyczny (VCD) : \b dżw., kolor ; \c 12 cm.
 500 \a Tyt. z ekranu tytułowego.
 500 \a Czas trwania ok. 45 min.
 520 8 \a Reportaż ze spotkania Papieża Jana Pawła II z mieszkańcami Wadowic w dniu 1 czerwca 1999 r.
 538 \a Wymagania systemowe: Stacjonarny odtwarzacz DVD zgodny z odczytem płyt Video CD 2.0 lub komputer z napędem CD-ROM lub DVD-ROM i odpowiednim oprogramowaniem.
 700 1 \a Salicki, Mirosław. \e Realiz.

Przykład 10

041 1 \a pol \b engfrepolrusukr
 245 00 \a Ogniem i mieczem \h [Dokument elektroniczny] / \c [scen. i reż. Jerzy Hofman].
 246 15 \a With fire & sword
 256 \a Film.
 260 \a Warszawa : \b Zodiak Jerzy Hoffman Film Production, \c cop. 1999.
 300 \a 1 dysk optyczny (DVD) : \b dżw., kolor ; \c 12 cm.
 500 \a Tyt. z ekranu tytułowego.
 500 \a Dysk dwustronny (DVD 10).
 500 \a Na podstawie powieści Henryka Sienkiewicza.
 500 \a Czas projekcji 176 min.
 700 1 \a Hoffman, Jerzy \d (1932-). \e Reż.

Wykaz wybranych publikacji autorki dotyczących katalogowania:

1. Gruchała, Irena; Sanetra, Krystyna (2004). Katalogowanie alfabetyczne – normalizacja, współpraca. *Biblioteka w Szkole* nr 12, s. 17-20.
2. Gruchała, Irena (2002). Nazwa ciała zbiorowego jako hasło główne i dodatkowe opisu bibliograficznego. *FIDES. Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 2, s. 62-89.
3. Gruchała, Irena (2001). W stronę NUKat, czyli o ujednoczeniu zasad sporządzania rekordów bibliograficznych. *Bibliotekarz* [nr] 7-8, s. 13-16.
4. Gruchała, Irena (2002). Stosowanie hasła korporatywnego w katalogu bibliotecznym: historia i stan obecny. *Bibliotekarz* [nr] 10, s. 9-13.